

Rapport

Excuses voor het Nederlandse slavernijverleden?

*Een representatief onderzoek onder de Nederlandse bevolking (18+) naar hoe men aankijkt tegen de het aanbieden van excuses voor de slavernij.
In opdracht van Trouw.*

Excuses voor het Nederlandse slavernijverleden?

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Datum

februari 2021

Auteurs

Wietse van Engeland
Peter Kanne
Milan Driessen

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Belangrijkste uitkomsten	4
1 Houding t.o.v. Nederlands slavernijverleden	6
1.1 Ruim helft Nederlanders vindt slavernijverleden ernstig	6
1.2 Linkse kiezers vinden rol van Nederland in slavernijverleden ernstig	7
1.3 Meeste autochtonen vinden slavernij-onderzoek niet belangrijk	8
1.4 Linkse kiezers vinden slavernij-onderzoek wel belangrijk	9
2 Excuses maken?	10
2.1 Een op vijf: steden moeten excuses maken voor slavenhandel	10
2.2 Drie op de tien voorstander van het maken van excuses	11
2.3 Zeven op tien GroenLinks-kiezers willen Nederlandse excuses	11
2.4 Excuses bieden erkenning en bewustwording	12
2.5 Minderheid wil financiële genoegdoening	13
2.6 “Je kunt geen excuses aanbieden voor iets van eerdere generaties”	15
2.7 Hoe spreken Nederlanders zelf over excuses voor slavernijverleden?	18
3 Onderzoeksverantwoording	22

Belangrijkste uitkomsten

Achtergrond: Premier Rutte noemt excuses maken voor slavernijverleden ‘onverstandig’.

De steden Amsterdam en Rotterdam hebben hun rol in de slavenhandel onderzocht en overwogen excuses te maken voor hun grote betrokkenheid. Ook Utrecht is bezig met zo’n onderzoek. Premier Rutte betuigde afgelopen zomer ‘diepe spijt en berouw’ over slavernij, maar excuses maken noemde hij ‘onverstandig’. Het zou kunnen dat Amsterdam en Rotterdam gaan aandringen op nationale excuses.

Ruim helft Nederlanders vindt slavernijverleden ernstig

Een ruime meerderheid van de Nederlanders (56%) vindt de rol van Nederland en Nederlandse steden in het slavernijverleden ernstig tot heel ernstig. Vooral Nederlanders met een niet-westerse achtergrond noemen dit dit ernstig (68 procent), onder autochtone Nederlanders is dat 53 procent.

Autochtone Nederlanders vinden slavernij-onderzoek niet belangrijk, maar migranten wel

Echter, slechts een minderheid van de Nederlanders, 28 procent, vindt historische onderzoeken naar het slavernijverleden van Nederland – zoals Amsterdam en Rotterdam deden – ‘belangrijk’. Bijna de helft (47%) noemt het onbelangrijk.

We zien hier een groot verschil tussen autochtone Nederlanders en Nederlanders met een migratieachtergrond. Van de Nederlanders met een migratieachtergrond vindt maar liefst 60 procent dit soort onderzoek belangrijk, van de autochtone Nederlanders is dat slechts 22 procent. Vooral Nederlanders met een Marokkaanse (65%) en Surinaamse/Antilliaanse achtergrond (64%) hechten hier belang aan.

Linkse kiezers (met name GroenLinks -en PvdA-kiezers) vinden een slavernij-onderzoek duidelijk belangrijker dan rechtse kiezers (PVV, FvD, SGP, VVD en CDA).

Minderheid autochtone Nederlanders: steden en/of Nederland moeten excuses maken

Grofweg een op vijf Nederlanders vindt dat steden die betrokken waren bij slavenhandel hun excuses moeten maken. Het maakt dan niet veel uit of het gaat om Amsterdam (22%), Rotterdam (23%), Utrecht (20%) of ‘steden in het algemeen’ (23%). Van de inwoners van de drie grote steden vindt een derde dat Amsterdam en Rotterdam excuses voor hun rol moeten maken. Een op drie (31%) Nederlanders vindt dat *Nederland als land* excuses moet maken.

Helft tot twee derde migranten: wél excuses aanbieden

Van de Nederlanders met een migratieachtergrond vindt een veel groter deel – de helft – dat de steden excuses moeten aanbieden. En maar liefst twee op drie migranten vinden dat *Nederland als land* excuses moet maken. Vooral Surinaams/Antilliaanse Nederlanders willen een excuus van premier Rutte, maar ook een ruime meerderheid van de Marokkaanse en Turkse Nederlanders zouden excuses door de Nederlandse regering waarderen. Ongeveer de helft van de Nederlanders met een Indonesische achtergrond is daarentegen *tegen* het maken van excuses door Nederland.

Excuses kunnen erkenning en bewustwording bieden en misschien racisme tegengaan

Volgens Nederlanders die vinden dat Nederland excuses moet maken voor haar rol in de slavenhandel, ligt de betekenis van de excuses voornamelijk in:

- Erkenning van aangedaan leed (75% vindt dit)
- Bewustwording van onze geschiedenis (70%)
- Tegengaan van racisme in de toekomst (58%)

Nederlanders met een Surinaamse achtergrond vinden naar verhouding vaker dat de betekenis van het maken van excuses (ook) ligt in het tegengaan van racisme, de aanvaarding van schuld en het begin van het betalen van compensatie ligt dan anderen. Nederlanders met een Indonesische achtergrond noemen de bewustwording van deze geschiedenis, het tegengaan van racisme in de toekomst en in verzoening tussen bevolkingsgroepen.

“Je kunt geen excuses aanbieden voor iets van eerdere generaties”

De meeste autochtone Nederlanders vinden echter dat het einde zoek is wanneer Nederland excuses voor het slavernijverleden maakt (63%) en dat je geen excuses voor de acties van vorige generaties kunt maken (61%).

Zij verwachten ook niet dat het maken van excuses mensen in Nederland dichter bij elkaar zal brengen. Zo denkt 45 procent dat het maken van excuses verdere polarisatie in de hand werkt en denkt slechts 11 procent dat dit het racisme in Nederland zal doen afnemen.

Verantwoording

Dit onderzoek – in opdracht van dagblad Trouw – vond plaats van vrijdagavond 22 januari tot maandagochtend 25 januari 2021. Er werkten in totaal 1.241 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

1 Houding t.o.v. Nederlands slavernijverleden

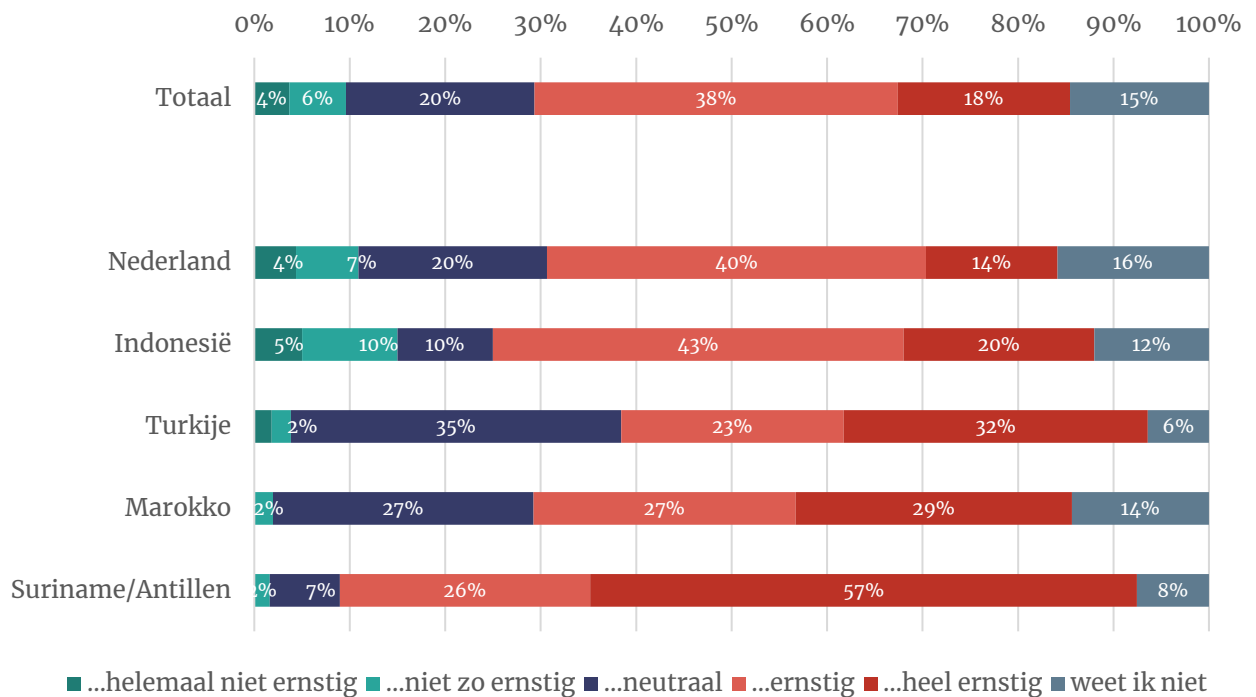
1.1 Ruim helft Nederlanders vindt slavernijverleden ernstig

Een ruime meerderheid van de Nederlanders (56%) vindt de rol van Nederland en Nederlandse steden in het slavernijverleden ernstig tot heel ernstig.

Hier zien we een verschil naar etnische achtergrond: van de Nederlanders met een niet-westerse achtergrond¹ noemt 68 procent dit ernstig, van de autochtone Nederlanders 53 procent.

Maar liefst 83 procent van de Surinaamse of Antilliaanse Nederlanders vindt de Nederlandse rol ernstig.

Figuur 1.1 - Hoe ernstig vindt u de rol van Nederland en Nederlandse steden in het slavernijverleden? (naar etniciteit)

¹ NW-migranten n = 161, Turkije 42, Suriname/Antillen 72, Marokko 38, Indonesië 54, overig niet-westers 9.

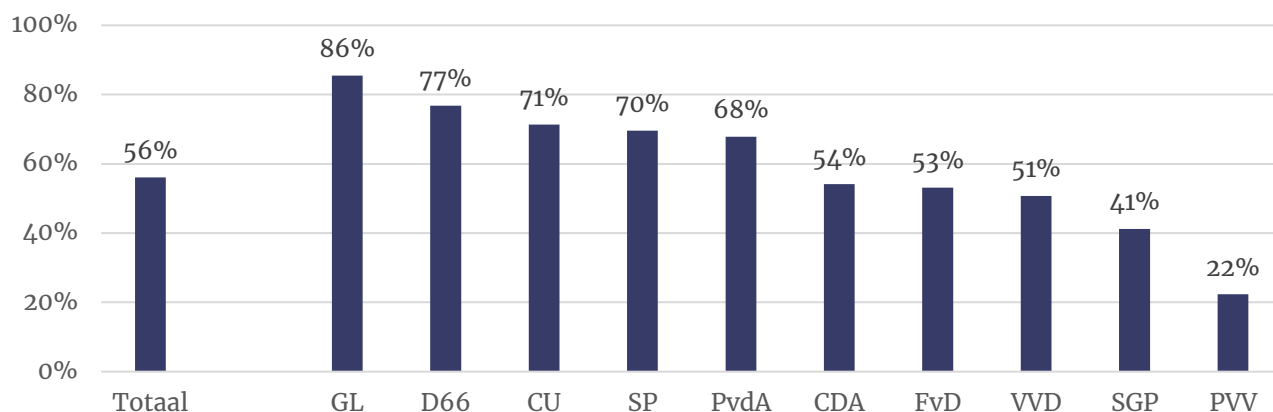

1.2 Linkse kiezers vinden rol van Nederland in slavernijverleden ernstig

Met name kiezers van linkse partijen omschrijven de rol van Nederland en Nederlandse steden in het slavernijverleden als ernstig of heel ernstig (figuur 1.2).

De helft van de VVD-kiezers (51%) vindt dit en een minderheid van de SGP- en PVV-kiezers vindt de rol die Nederland en Nederlandse steden speelden ernstig. Van deze groepen omschrijft een minderheid de rol als niet ernstig (PVV: 34%, SGP: 4%).

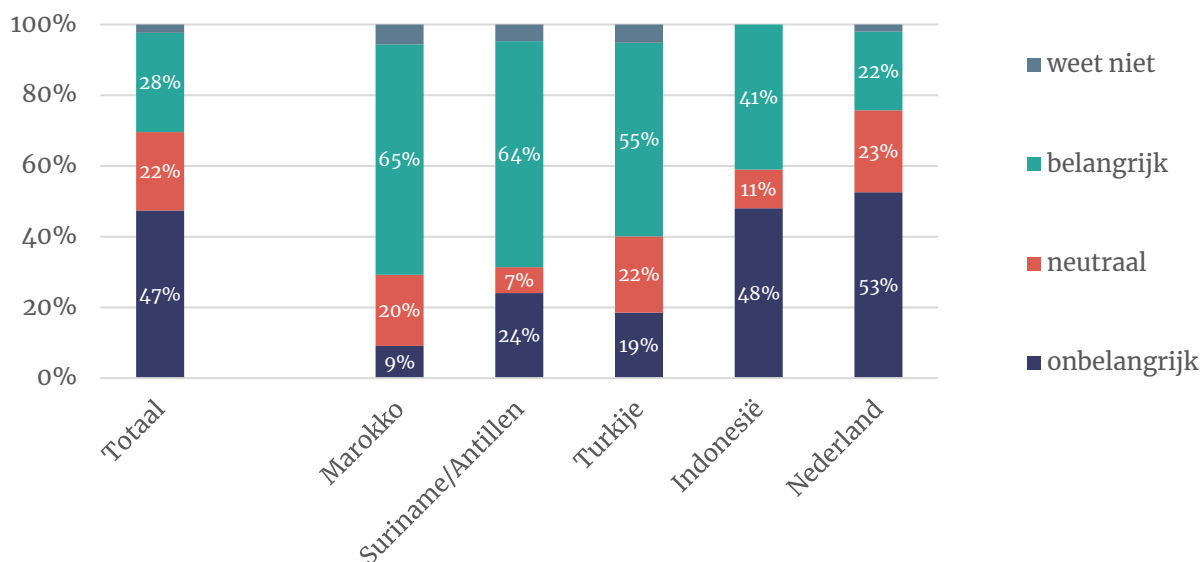
Figuur 1.2 - Hoe ernstig vindt u de rol van Nederland en Nederlandse steden in het slavernijverleden? Percentage 'ernstig' plus 'heel ernstig' (naar huidige politieke voorkeur).

1.3 Meeste autochtonen vinden slavernij-onderzoek niet belangrijk

De steden Amsterdam en Rotterdam hebben hun rol in de slavenhandel onderzocht en overwogen excuses te maken voor hun grote betrokkenheid. Ook Utrecht is bezig met zo'n onderzoek. Een minderheid van de Nederlanders, 28 procent, vindt historische onderzoeken naar het slavernijverleden van Nederland belangrijk. Bijna de helft (47%) vindt het onbelangrijk. We zien een groot verschil tussen autochtone Nederlanders en Nederlanders met een migratieachtergrond². Van de Nederlanders met een migratieachtergrond vindt maar liefst 60 procent dit soort onderzoek belangrijk, van de autochtone Nederlanders is dat slechts 22 procent. Nederlanders met een Marokkaanse- (65%), Surinaamse/Antilliaanse- (64%), of Turkse achtergrond (55%) vinden dit wel belangrijk. Van de Nederlanders met een Indonesische achtergrond vindt minder dan de helft, 41 procent, dit belangrijk.

Figuur 1.3 - De steden Amsterdam en Rotterdam hebben hun rol in de slavenhandel onderzocht en overwogen excuses te maken voor hun grote betrokkenheid. Ook Utrecht is bezig met zo'n onderzoek. Hoe belangrijk vindt u dit soort historische onderzoeken naar het slavernijverleden van Nederland?

² NW-migranten n = 161, Turkije 42, Suriname/Antillen 72, Marokko 38, Indonesië: 54.

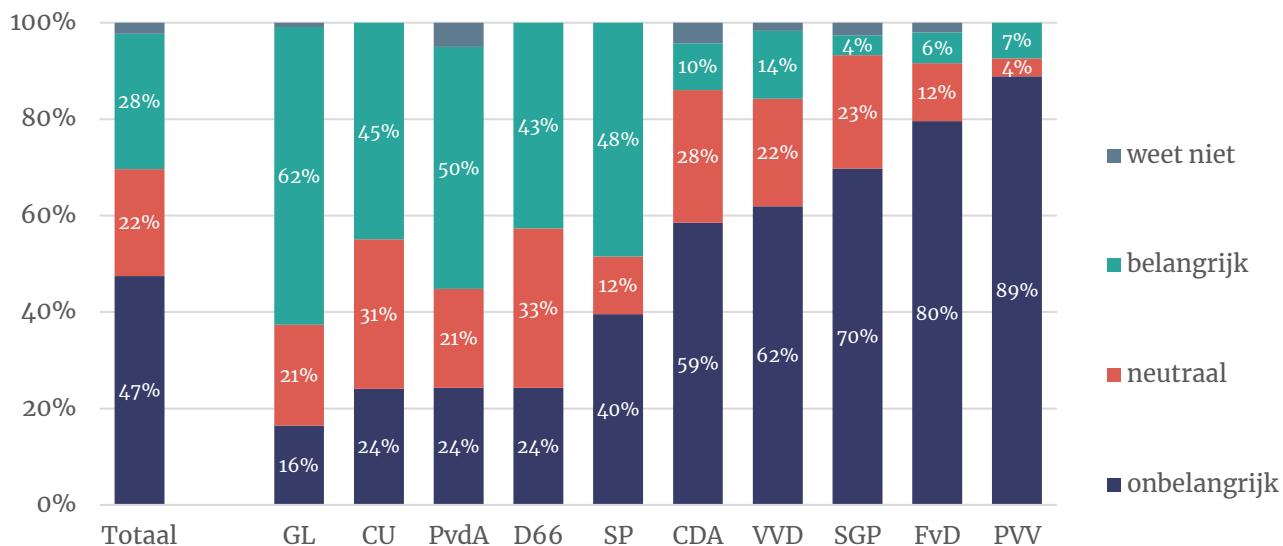
1.4 Linkse kiezers vinden slavernij-onderzoek wel belangrijk

Ook tussen de verschillende kiezersgroepen zien we grote verschillen in het belang dat aan historisch onderzoek naar het slavernijverleden wordt gehecht.

Kiezers van PVV, FvD, SGP, VVD en CDA vinden dit overwegend onbelangrijk.

Daarentegen vindt een meerderheid van de GroenLinks-kiezers (62%) en de helft van de PvdA-kiezers zo'n onderzoek wel belangrijk.

Figuur 1.4 - Hoe belangrijk vindt u dit soort historische onderzoeken naar het slavernijverleden van Nederland? (naar huidige politieke voorkeur)

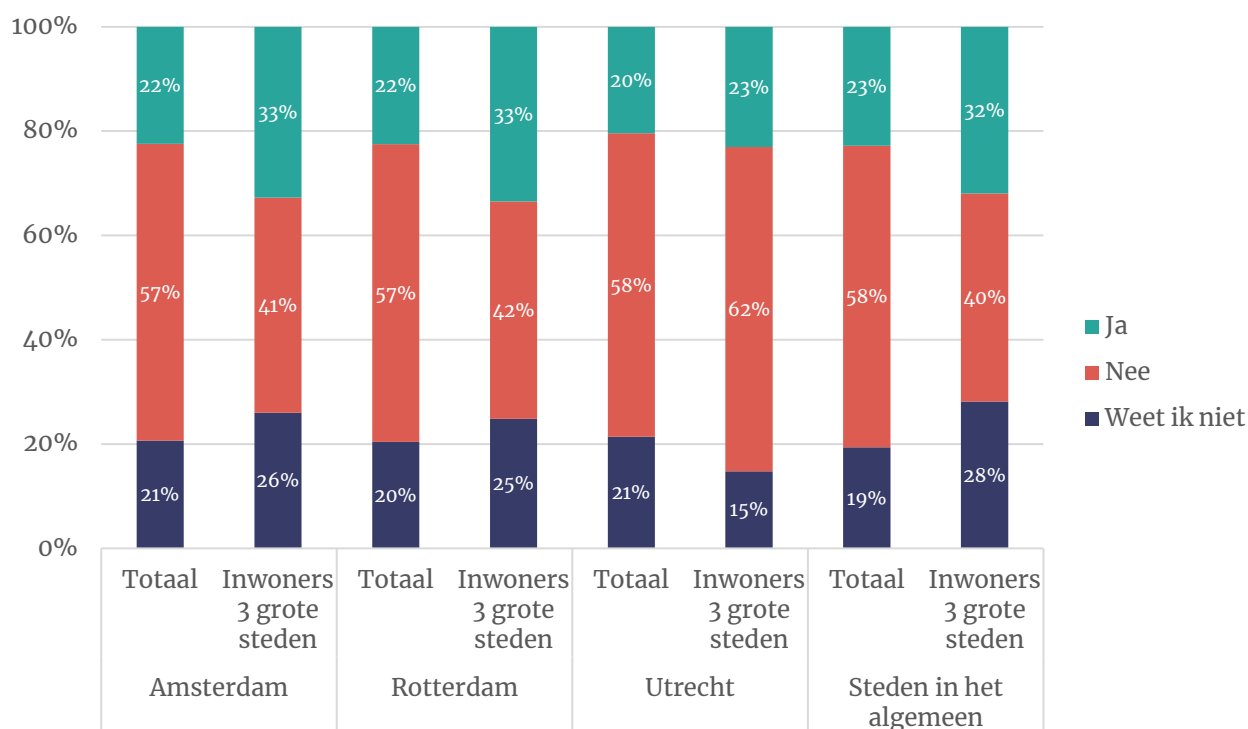
2 Excuses maken?

2.1 Een op vijf: steden moeten excuses maken voor slavenhandel

Grofweg een op vijf Nederlanders vindt dat steden die betrokken waren bij slavenhandel hun excuses moeten maken. Hierin verschilt de mate waarin men dit van Amsterdam (22%), Rotterdam, (23%), Utrecht (20%) en steden in het algemeen (23%) nauwelijks.

Een derde van de inwoners van de drie grote steden vindt dat Amsterdam en Rotterdam excuses voor hun rol moeten maken.

Figuur 2.1 - Wat vindt u, moeten deze steden excuses maken voor hun rol in de slavenhandel in het verleden?

Helpt migranten: wel excuses aanbieden

Van de Nederlanders met een migratieachtergrond vindt steeds ongeveer de helft dat de steden excuses moeten aanbieden, van de autochtone Nederlanders vindt een vijfde dat de steden hun excuses moeten aanbieden.

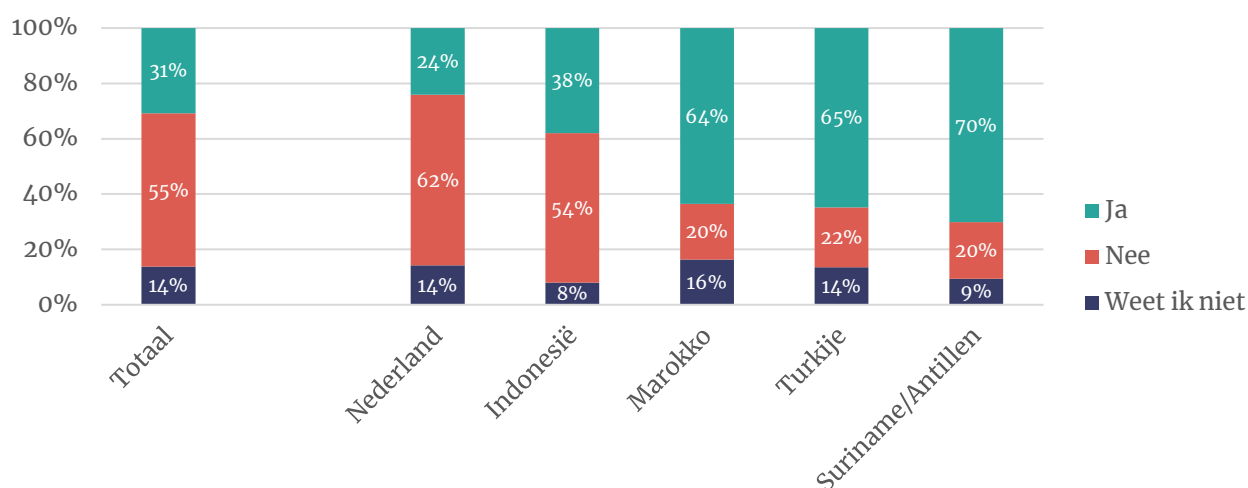

2.2 Drie op de tien voorstander van het maken van excuses

Premier Rutte betuigde deze zomer ‘diepe spijt en berouw’ over slavernij, maar excuses maken noemde hij ‘onverstandig’. Het zou kunnen dat Amsterdam en Rotterdam gaan aandringen op nationale excuses.

Een op drie (31%) Nederlanders vindt dat Nederland als land *wel* excuses moet maken. Ook hier zien we een verschil tussen Nederlanders met- en zonder een migratieachtergrond. Waar een minderheid van alle Nederlanders en Nederlanders zonder migratieachtergrond voor het maken van excuses is, zijn twee op drie Nederlanders met een migratieachtergrond voor zo’n excuus. Vooral Surinaams/Antilliaanse Nederlanders willen een excuus van Rutte, maar ook een ruime meerderheid van de Marokkaanse en Turkse zijn voor het maken van excuses door Nederland. Ongeveer de helft van de Nederlanders met een Indonesische achtergrond is daarentegen *tegen* het maken van excuses door Nederland.

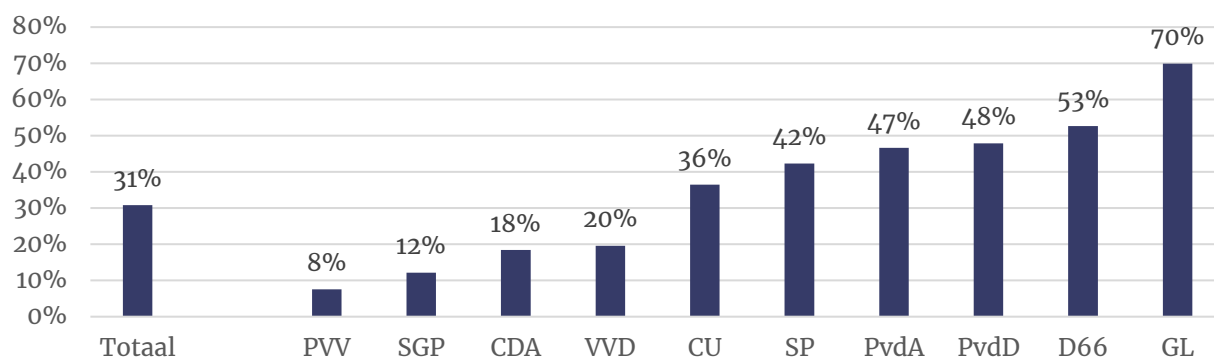
Figuur 2.2 - Wat vindt u, moet Nederland (als land) excuses maken voor haar rol in de slavenhandel in het verleden?

2.3 Zeven op tien GroenLinks-kiezers willen Nederlandse excuses

Onder de meeste kiezersgroepen bestaat geen meerderheid voor het maken van excuses. Uitzonderingen hierop zijn kiezers van D66 (53%) en GroenLinks (70%).

Figuur 2.3 - Wat vindt u, moet Nederland (als land) excuses maken voor haar rol in de slavenhandel in het verleden? Percentage 'Ja'

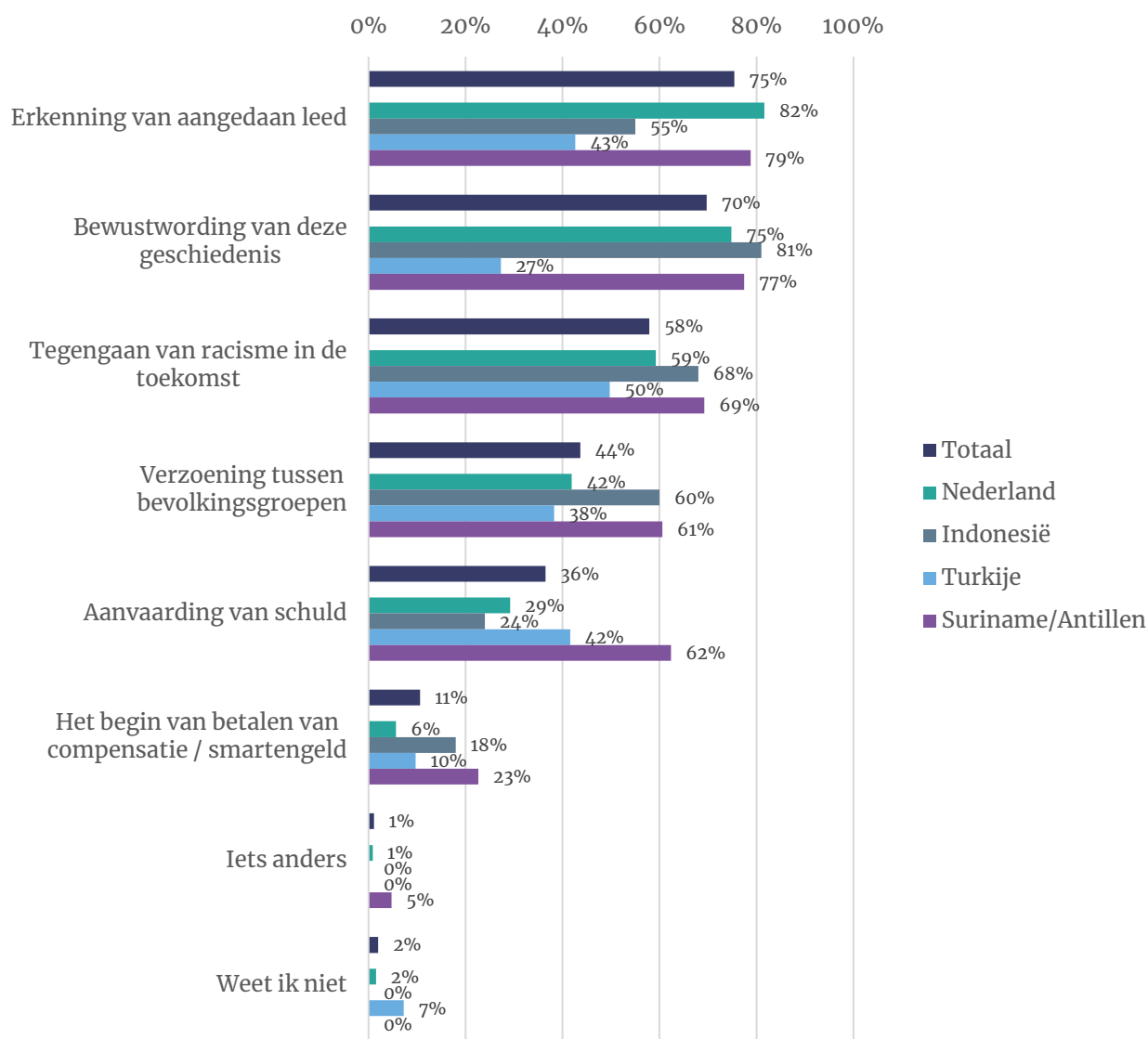
2.4 Excuses bieden erkenning en bewustwording

Volgens Nederlanders die vinden dat Nederland excuses moet maken voor haar rol in de slavenhandel, ligt de betekenis van de excuses voornamelijk in:

- Erkenning van aangedaan leed (75% vindt dit)
- Bewustwording van onze geschiedenis (70%)
- Tegengaan van racisme in de toekomst (58%)

Nederlanders met een Surinaamse achtergrond vinden naar verhouding vaker (69%) dat de betekenis van het maken van excuses (ook) in het tegengaan van racisme, de aanvaarding van schuld en het begin van het betalen van compensatie ligt dan anderen. Volgens Nederlanders met een Indonesische achtergrond ligt de belangrijkste betekenis in bewustwording van deze geschiedenis (81%), tegengaan van racisme in de toekomst (68%) en in verzoening tussen bevolkingsgroepen.

Figuur 2.4 - Wat is volgens u de belangrijkste betekenis van het maken van excuses? Basis: Nederlanders die vinden dat Nederland of de betrokken steden excuses moeten maken.

2.5 Minderheid wil financiële genoegdoening

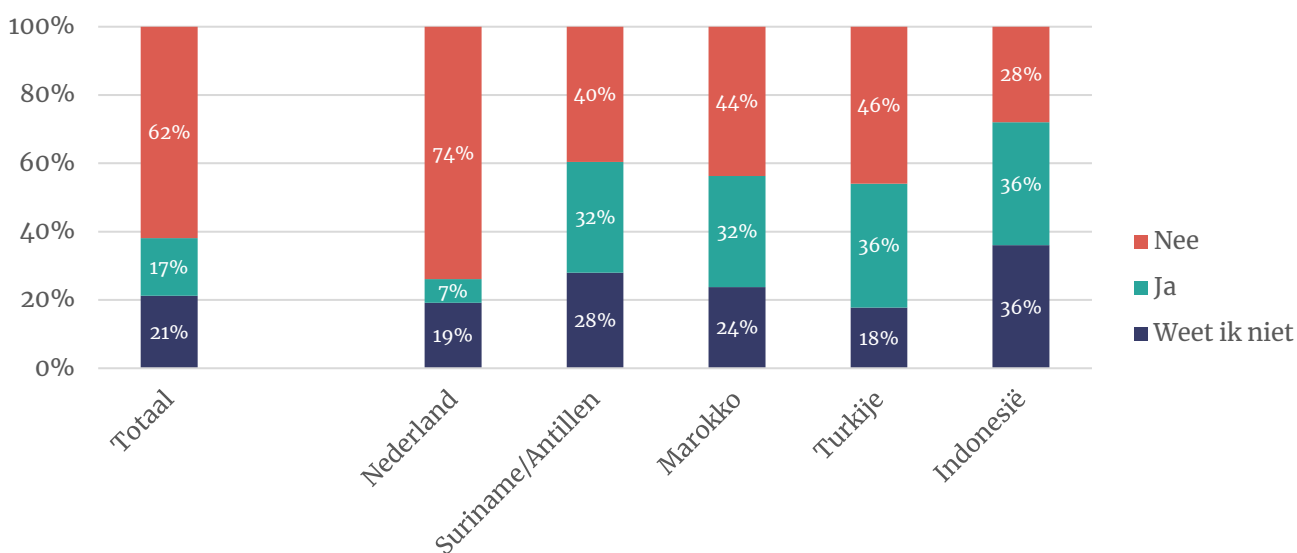
Van de voorstanders van excuses (door Nederland als land of door steden als Amsterdam die betrokken waren bij de slavenhandel) voor de slavenhandel vindt 17 procent dat er aan deze excuses ook financiële consequenties moeten worden verbonden. Van alle Nederlanders wil 31 procent excuses voor de slavernij. Daarvan wil 17 procent dat er ook financiële genoegdoening komt. Een klein deel van alle Nederlanders (5%) is daarmee voorstander van financiële genoegdoening.

Van *alle autochtone* Nederlanders wil maar 2 procent dat er financiële genoegdoening plaatsvindt (24% van deze groep vindt dat er excuses moeten komen en van deze 24% vindt 7% dat er aan deze excuses ook financiële consequenties moeten worden verbonden).

Van Nederlanders met een Surinaamse of Antilliaanse achtergrond wil 22 procent dat er financiële genoegdoening plaatsvindt (70% van deze groep vindt dat er excuses moeten komen en van deze 70% vindt 32% dat er aan deze excuses ook financiële consequenties moeten worden verbonden). Dit aandeel is ongeveer even groot onder Nederlanders met een Turkse of Marokkaanse achtergrond.

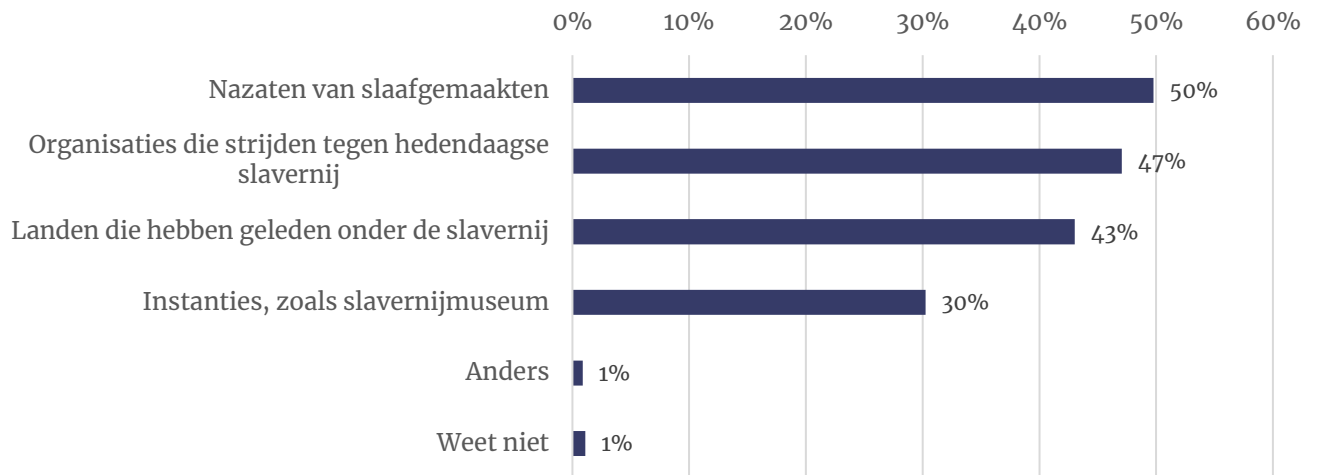
- 20 procent van de Nederlanders met een Marokkaanse achtergrond (64 procent is voor het maken van excuses en 32% daarvan is voor financiële genoegdoening)
- 23 procent van de Nederlanders met een Turkse achtergrond (65 procent is voor het maken van excuses en 36 procent daarvan is voor financiële genoegdoening) vinden dat er financiële genoegdoening moet plaatsvinden.
- Volgens 14 procent van de Nederlanders met een Indonesische achtergrond moet er financiële genoegdoening komen (38 procent is voor het maken van excuses en 36% daarvan is voor financiële genoegdoening).

Figuur 2.5 - Vindt u dat er aan deze excuses ook financiële consequenties moeten worden verbonden?
Basis: Nederlanders die vinden dat Nederland of de betrokken steden excuses moeten maken. Totale n =431, Marokkaans (n=30), Turks (n=27), Surinaams/Antilliaans (n=53), Indonesisch (n=12).

De financiële genoegdoening voor de rol die Nederland in de slavenhandel speelde moet volgens de helft van de voorstanders van financiële consequenties ten bate komen van de nazaten van slaafgemaakten. Een bijna even groot aandeel (47%) vindt dat organisaties die hedendaagse slavernij bestrijden hiermee gesteund moeten worden.

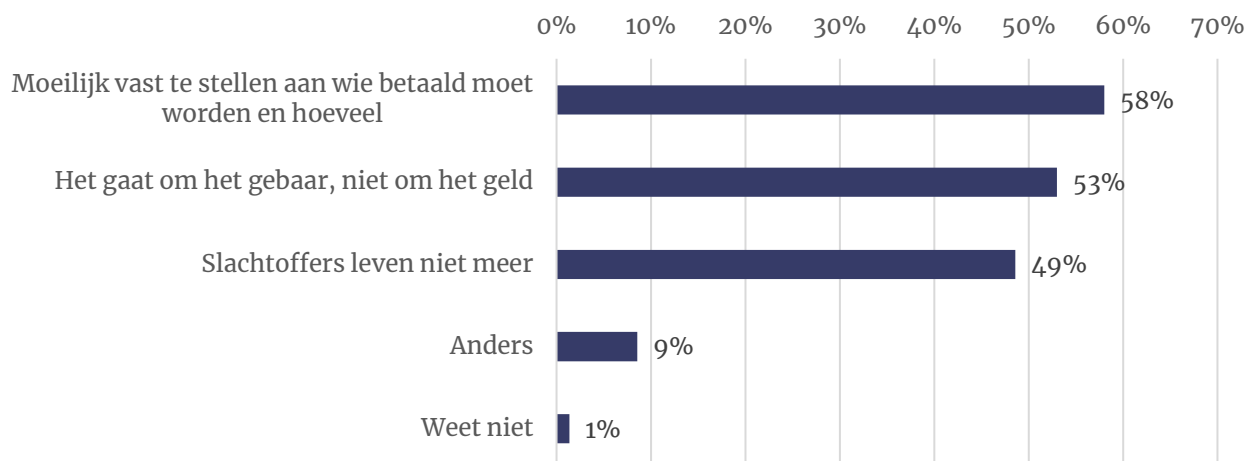
Figuur 2.6 - Wie zouden deze financiële genoegdoening moeten krijgen? Basis: voorstanders van financiële consequenties (n=74). Meerdere antwoorden mogelijk.

Nederlanders die vóór het maken van excuses zijn maar tegen het verbinden van financiële consequenties aan die excuses noemen onder andere dat:

- het moeilijk is om vast te stellen aan wie betaald moet worden en hoeveel (58%)
- het om het gebaar en niet om het geld gaat (53%)
- De slachtoffers niet meer in leven zijn (49%)

Figuur 2.7 - Waarom hoeven aan deze excuses geen financiële consequenties worden verbonden? Basis: tegenstanders van financiële consequenties(n=297). Meerdere antwoorden mogelijk.

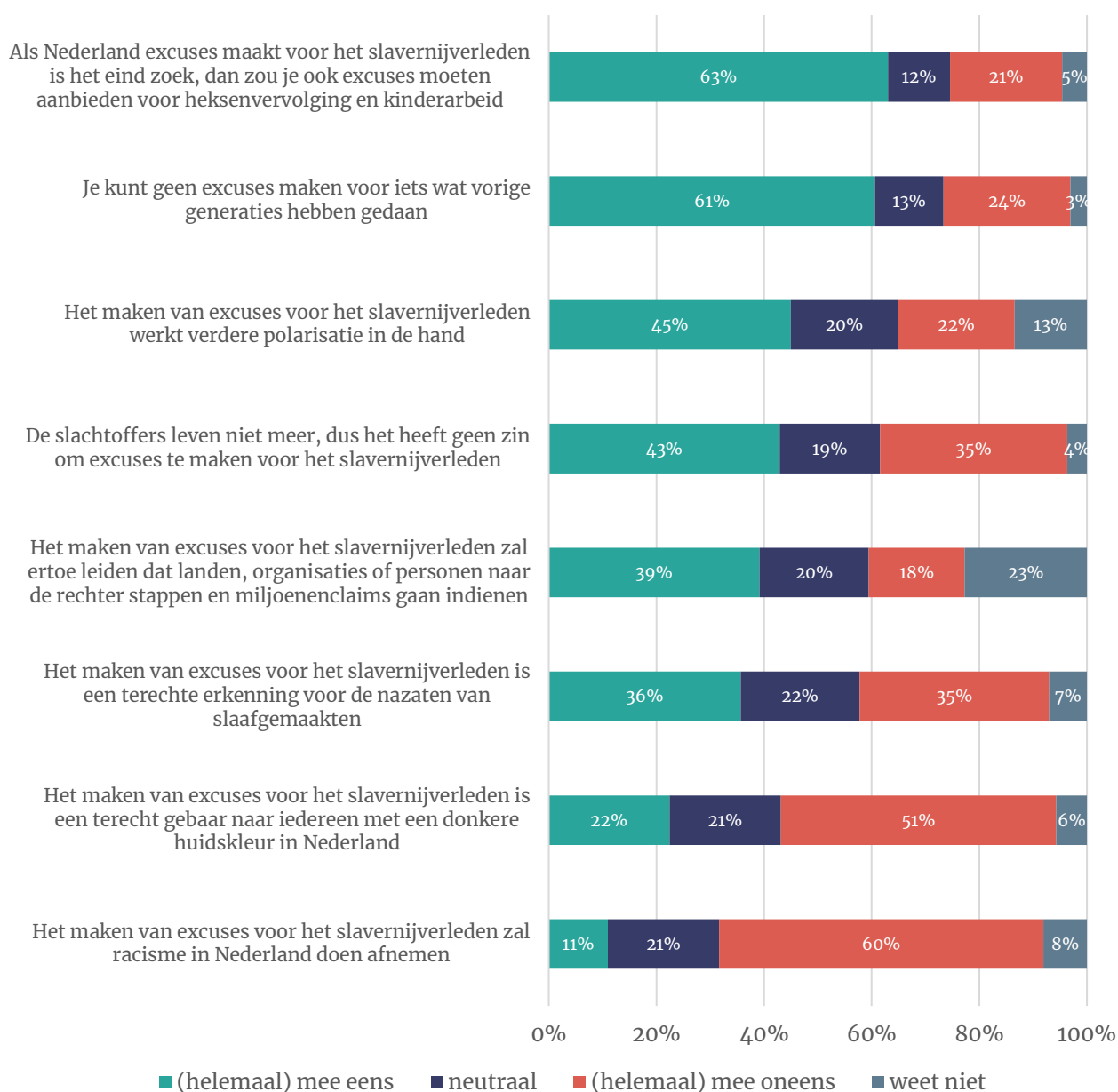

2.6 “Je kunt geen excuses aanbieden voor iets van eerdere generaties”

De meeste Nederlanders vinden dat het einde zoek is wanneer Nederland excuses voor het slavernijverleden maakt (63%) en dat je geen excuses voor de acties van vorige generaties kunt maken (61%).

Nederlanders hebben ook hun twijfels of het maken van excuses mensen in Nederland dichter bij elkaar brengt. Zo denkt 45 procent dat het maken van excuses verdere polarisatie in de hand werkt en denkt slechts 11 procent dat dit het racisme in Nederland zal doen afnemen.

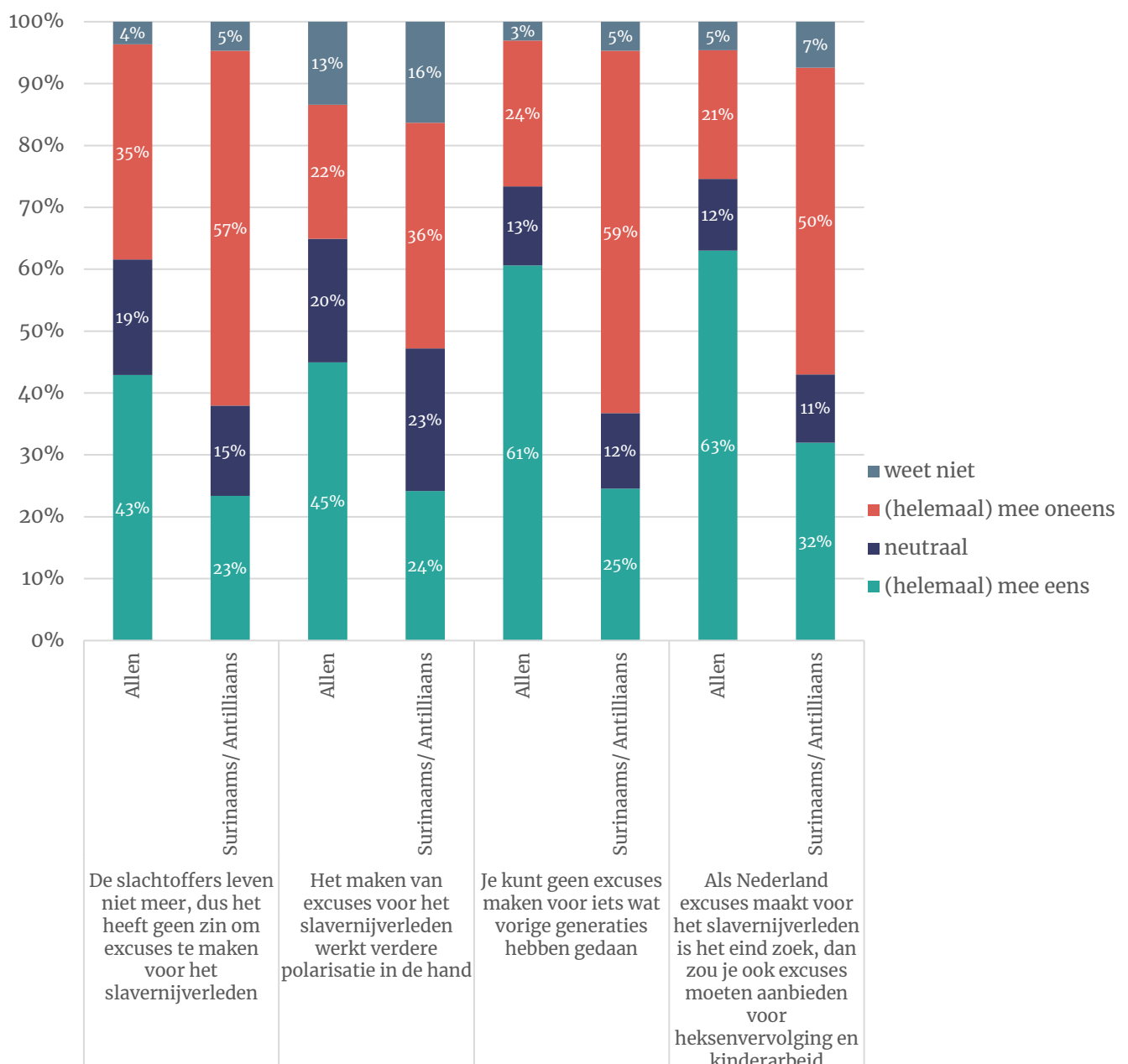
Figuur 2.8 - In hoeverre bent u het eens of oneens met onderstaande stellingen?

Naar etnische achtergrond zien we verschillen in hoe er over de stellingen wordt gedacht. Meer dan de helft van de Surinaams/Antilliaanse Nederlanders is van mening dat het zin heeft om excuses voor het slavernijverleden te maken, ook al zijn de slachtoffers niet meer in leven. Een kwart van de alle Nederlanders vindt dit.

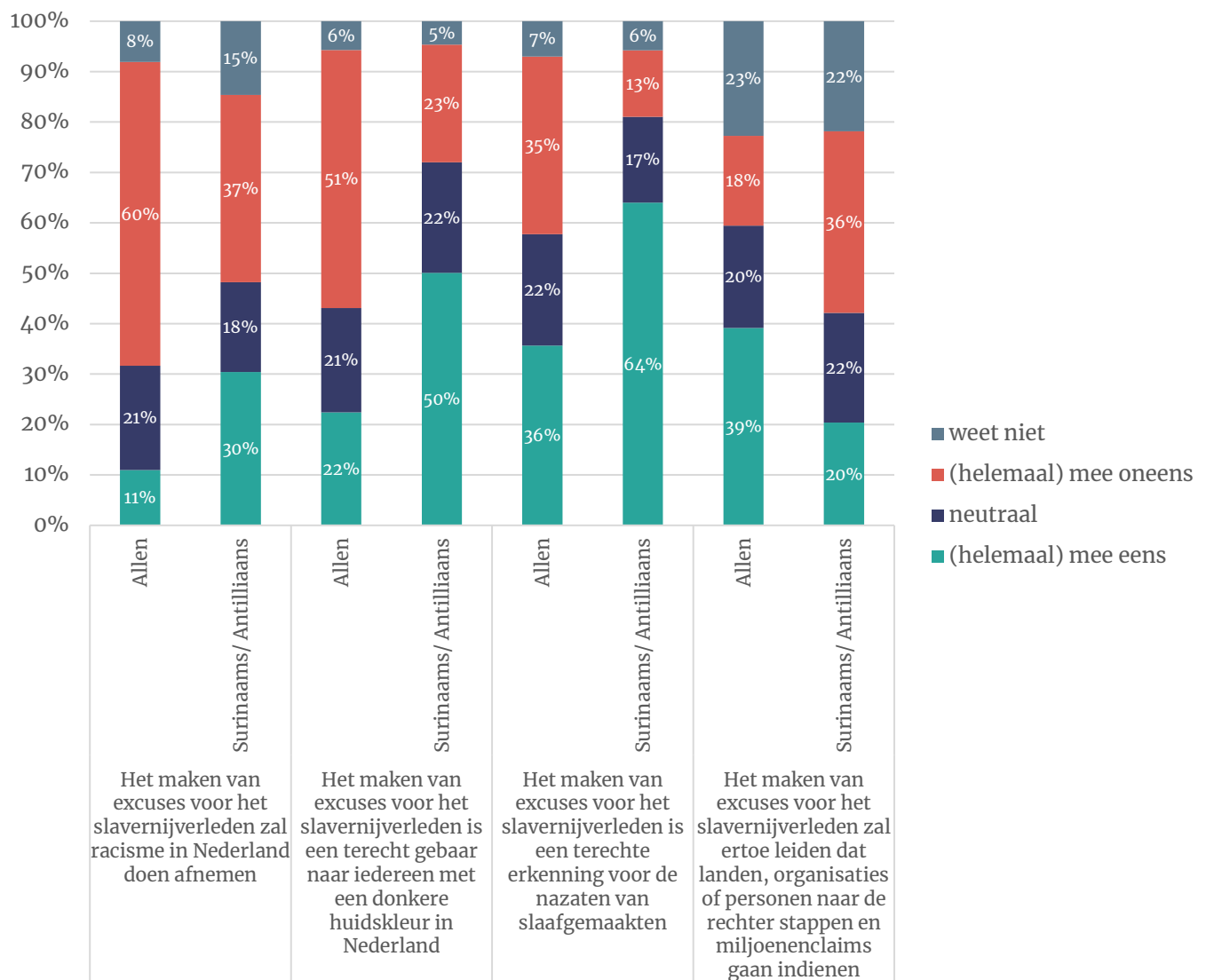
Zes op de tien Nederlanders zijn van mening dat je geen excuses voor de acties van vorige generaties kunt maken (61%) terwijl zes op de tien Surinaams/Antilliaanse Nederlanders zeggen dat je wél excuses kunt maken voor iets wat eerdere generaties hebben gedaan (59%). Ook denken Surinaams/Antilliaanse Nederlanders minder vaak dat het maken van excuses verdere polarisatie in de hand werkt. Het denken van Nederlanders met een Indonesische achtergrond over de stellingen wijkt niet af van hoe alle Nederlanders denken over de stellingen.

Figuur 2.9 - In hoeverre bent u het eens of oneens met onderstaande stellingen? (naar etniciteit)

Een minderheid van zowel alle Nederlanders als van Surinaams/Antilliaanse Nederlanders denkt dat het maken van excuses racisme in Nederland zal doen afnemen. Surinaams/Antilliaanse Nederlanders hechten meer dan gemiddeld aan de symbolische betekenis van het maken van excuses. Van deze groep zegt de helft dat het maken van excuses een terecht gebaar naar iedereen met een donkere huidskleur is en zegt 64 procent dat het maken van excuses een terechte erkenning voor de nazaten van tot slaafgemaakten is. Nederlanders met een Indonesische achtergrond zijn het met een aantal stellingen vaker *oneens*. Zo denkt 72 procent van deze groep dat het maken van excuses voor het slavernijverleden racisme in Nederland niet zal doen afnemen en vindt 48 procent dat het maken van excuses voor het slavernijverleden geen terechte erkenning voor de nazaten van slaafgemaakten is.

Figuur 2.10 - In hoeverre bent u het eens of oneens met onderstaande stellingen? (naar etniciteit)

2.7 Hoe spreken Nederlanders zelf over excuses voor slavernijverleden?

Tot slot hebben we aan Nederlanders gevraagd of zij konden zeggen wat hun ideeën of gevoelens zijn bij het al dan niet maken van excuses voor het slavernijverleden. Een selectie van hun antwoorden is hieronder naar de belangrijkste lijnen van antwoorden weergegeven.

Voorstanders van het maken van excuses

Het slavernijverleden is voor veel nazaten pijnlijk en excuses zijn een vorm van erkenning

Slavernij van destijds is voorbij, er zijn geen overlevenden meer zoals van de 2e WO. Echter, de gevolgen van de slavernij zijn er nog steeds. Blank overheerst nog steeds, dat is overal merkbaar, net zoals het verschil tussen man/vrouw. Excuses geeft erkenning aan de vreselijk slavenhistorie en opent de deur naar de gelijkheid. VVD-kiezer, Surinaams/Antilliaanse achtergrond.

Voor de afstammelingen van tot slaafgemaakten zijn excuses heel belangrijk voor hun gevoel van eigenwaarde en voor hun positie in de Nederlandse samenleving. Als wit persoon weet ik niet wat het is om te leven in het besef dat je afstamt van voorouders die tot slaaf gemaakt zijn vanwege financieel gewin. Met excuses kan Nederland tegemoet komen aan de woede en het verdriet dat eigentijdse zwarte Nederlanders nog steeds hebben over het slavernijverleden van hun voorouders, om zo die eeuwenoude pijn misschien te verzachten. PvdA-kiezer, autochtone achtergrond.

Het gaat bij mij om de aanvaarding. Het is belangrijk dat mensen weten dat hun voorouders hun geschiedenis belangrijk is. Want de slavernij heeft tot heden gevolgen voor de nabestaanden van slaven. Weet nog niet, Surinaams/Antilliaanse achtergrond.

Voor een grote groep mensen ligt het slavernijverleden heel gevoelig. Dat moet je respecteren en erkennen. GroenLinks-kiezer, autochtone achtergrond.

Gewoon excuses maken en herstelbetalingen doen aan nabestaanden of families van de gemaakte slaven en aan landen zoals Suriname, Indonesië en al de Afrikaanse landen. Denk-kiezer, Marokkaanse achtergrond.

Het maken van excuses is op zijn plaats en kan ons leren beter met elkaar om te gaan

Ik vind het goed als er excuses zouden komen. Daarnaast vind ik het belangrijker dat er erkenning komt voor wat dit land gedaan heeft en mensen beseffen waarom Nederland zo rijk is geworden. Weet niet, Surinaams/Antilliaanse achtergrond.

Ik ben het zelden met Rutte eens maar dit vond ik een groot en mijns inziens welgemeend gebaar. Ik denk dat het voelt als erkenning voor aangedaan leed voor mensen met tot slaaf gemaakte voorouders en door slavernij te erkennen en herkennen gaan volgende generaties hopelijk leren hoe het niet moet. GroenLinks-kiezer, autochtone achtergrond.

Excuses maken moet. Als begin van erkenning van de destructieve rol die Nederland speelde in de West en in de Oost. Daarbij moet veel meer bekend worden over de rol die Nederlanders hebben gespeeld, dat er sprake was van grote barbarij en wreedheid. En hoe deze geschiedenis, en de manier waarop Nederlanders donkere mensen met een rechtvaardiging in hun bijbel, hebben beschouwd, nog steeds

elke dag doorspeelt in hoe mensen vandaag worden beschouwd, al is het alleen maar in de grote aanhang van Wilders en Baudet en die vreselijke Nanninga, die gewoon over 'dobbernegers' spreekt. Dat is zó afschuwelijk. Hoe kijk je dan naar anderen? En hoe kijk je naar jezelf? Ja, als een superieur soort mens. Walgelijk. Ik dacht dat we door WOII hadden geleerd dat we zo niet mogen denken. PvdA-kiezer, Surinaams/Antilliaanse achtergrond.

Een excuses is op zijn plaats want Nederland heeft in het verleden misbruik gemaakt van de mensen, beesten werden beter behandeld dan mensen, alle rijkdommen die nu in bezit zijn van Nederland komt uit de slaaf gemaakte landen dus een excuus is zeker op zijn plaats. Men wil geen geld, men wil erkenning dat dit alles inderdaad heeft plaats gevonden en dat Hollanders barbaren en moordenaars waren. SP-kiezer, Surinaams/Antilliaanse achtergrond.

Tegenstanders van het maken van excuses

Richt je aandacht op de hedendaagse problemen, niet die van vroeger

Ik denk niet dat de nabestaanden van mensen met een slavernijverleden er iets aan hebben excuses te ontvangen. We moeten vooral zorgen dat een dergelijk iets nooit meer gebeurt en dat in Nederland minder racisme plaatsvindt. VVD-kiezer, autochtone achtergrond.

We zijn niet verantwoordelijk voor de acties van eerdere generaties

De huidige generatie en de generatie na ons kan niet verantwoordelijk gesteld worden voor de daden van mensen in het verleden. Dan kunnen we nu dus ook nog steeds excuses gaan eisen van de Duitsers betreffende de Tweede Wereldoorlog, terwijl zij hier niet verantwoordelijk voor zijn geweest. Dat doet niets af aan het feit dat we een halt toe moeten roepen tegen racisme. Echter, is dit niet de manier. VVD-kiezer, autochtone achtergrond.

De mensheid van nu heeft niks met het verre verleden te maken. De mensen die hierom schreeuwen hadden hier niet eens geweest zonder de toen normale slavernij. PVV-kiezer, autochtone achtergrond.

Excuses maken aan mensen die geen slachtoffers zijn, door mensen die niet de misdaad gepleegd hebben, is nutteloos. Weet nog niet wat te gaan stemmen, autochtone achtergrond.

Dit is de grootse onzin die ik ooit gehoord heb. We leven nu dit is niet onze schuld, de schuld ligt in Afrika, daar waren stammen die de slaven verkochten aan blanken. Gaan ze daar maar excuses vragen! Als we daar aan toegeven dan is het hek van de dam, dan komen ze allemaal: zigeuners, lilliputters Chinezen en ga zo maar door. In wat voor land leven we nu eigenlijk, is het nog wel van de Nederlanders? Nog even en we hebben hier niets meer te zeggen. PVV-kiezer, autochtone achtergrond.

De slavernij is slechts één van de vele misstanden die vroeger plaatsvonden

Als we dan de hele geschiedenis terug gaan kijken dan kan je op alles en iedereen wat te zeggen hebben en over huidskleuren kunnen we ook niets zeggen want ook blanke donkere gele rode mensen zijn en hebben in slaven tijden geleefd . Daarom is het ook geschiedenis zodat we er wat van geleerd hebben en dat het niet terug gedraaid kan worden en er altijd fouten gemaakt zullen worden en als we dan daar ons excuus voor aan moeten bieden . Dan zou er geen voor uit gang zij . PVV-kiezer, autochtone achtergrond.

Gewoon niet doen. Waarom? Ik ben niet verantwoordelijk voor wat slavendrijvers, de Nazi's of wie dan ook ooit gedaan hebben. Moet ik daar dan ook voor betalen? Een ieder die zich onderdrukt voelt kan evengoed terug naar hun land van af/herkomst, als zij zich gediscrimineerd voelen. Het is het verleden, niet de toekomst. D66-kiezer, Turkse achtergrond.

Er zijn duizenden dingen in het verleden gebeurt, Mongolië gaat zich toch ook niet opeens hun excuses aanbieden, omdat Genghis Khan veel mensen heeft vermoord. GroenLinks, Marokkaans.

Slavernij werd indertijd nog niet als verkeerd gezien

Het hoorde bij die tijd. Dit is hetzelfde als dat de regering over 200 jaar excuses moet maken voor het toestaan van verkoop van sigaretten en alcohol. VVD-kiezer, autochtone achtergrond.

Het is iets wat bij de cultuur hoorde van destijds. Men zag er toen geen kwaad in. Met de kennis van nu kun je daarover moeilijk een mening over hebben. CU-kiezer, autochtone achtergrond.

Het is erg dat Nederland zich in het verleden schuldig heeft gemaakt aan slavenhandel maar zo was dat in die tijd. Wie weet waar men over 200 jaar excuses over moet maken. Laat men zich maar eens druk maken om het heden, de verwoesting van de natuur, smelten van de ijskap. PvdD-kiezer, autochtone achtergrond.

We moeten alles in zijn tijd blijven bekijken. Hoe erg het ook is, in de 16 eeuw was het helaas normaal om donkere mensen als slaaf te hebben. Dit is nu volstrekt ondenkbaar! En terecht natuurlijk. FvD-kiezer, autochtone achtergrond.

Het maken van excuses is onzin/ slaat te ver door

Ik ben zelf Surinaamse en ben, zoals vele van die gekken dat noemen, een persoon van kleur. Ik ben gewoon bruin, ik snap al die ophef over dat racisme allemaal niet. Het gaat velen alleen maar om het geld, ze geven niets om die excuses, het gaat ze om het geld. Het gaat allemaal veel te ver, we noemen blanke mensen al wit, belachelijk. Wij zijn bruin, donkerbruin, lichtbruin, zij zijn blank. Gezeur altijd, lange tenen, korte pielemoosjes. PVV-kiezer, Surinaams/Antilliaanse achtergrond.

Je kunt de geschiedenis niet uitwissen – dat er dan bijvoorbeeld straatnamen veranderd zouden moeten worden vind ik veel te ver gaan. Ik herken mijzelf totaal niet in discriminerende gedachten – wat mijn voorvaderen hebben gedaan keur ik zelf ook af, maar het is wél deel van mijn geschiedenis. Het slaat teveel door – wat bij mij dan weer irritatie opwekt.... VVD-kiezer, autochtone achtergrond.

Het is een wassen neus. Het zijn maar woorden. Verder is het zo dat dankzij de slavernij deze mensen er zijn en hier zijn in naar mijn idee een betere wereld. Dat is al voldoende compensatie. CU-kiezer, autochtone achtergrond.

Het maken van excuses zal racisme veroorzaken. De nazaten moeten ons dankbaar zijn dat we hun voorouders als slaven verhandelden. anders zaten ze nu nog met honger in donker Afrika of hadden ze niet eens bestaan want dan hadden ze het gewoon niet overleefd. Zie Piet Emmer! Wat een onzin vragen weer. Zwarte Piet moet terug en de negerzoen ook. FvD-kiezer, autochtone achtergrond.

3 Onderzoeksverantwoording

Verantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdagavond 22 januari tot maandagochtend 25 januari 2021.

Er werkten in totaal 1.241 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek.

Het grootste deel van de deelnemers (1.086) is afkomstig uit het I&O Research Panel. Daarnaast vulden 155 Nederlanders met een migratie-achtergrond de vragenlijst in via het panel van PanelClix.

Etniciteit			Naar land van herkomst						
Autochtoon	Niet-westerse migratieachtergrond	Westerse migratieachtergrond	Nederland	Turkije	Suriname / Antillen	Marokko	Indonesië	Overig niet-Westers	Overig westers
1007	161	73	1007	42	72	38	54	9	19

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=1.241 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,8 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2019). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

